భారత రాజ్యాంగం

భారత రాజ్యాంగం దేశ అత్యున్నత చట్టం. ఇది ప్రభుత్వ నిర్మాణం, పౌరుల హక్కులు మరియు పాలనా సూత్రాలను నిర్వచిస్తుంది

రాజ్యాంగం భారతదేశాన్ని సార్వభౌమ, సామ్యవాద, లౌకిక మరియు ప్రజాస్వామ్య గణతంత్ర రాజ్యంగా ప్రకటించింది, ఇది పౌరులకు న్యాయం, సమానత్వం మరియు స్వేచ్ఛను హామీ చేస్తుంది మరియు సోదరభావాన్ని ప్రోత్సహించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది

ఇది 470 ఆర్టికల్స్, 25 భాగాలు, 12 షెడ్యూల్స్ మరియు 5 అనుబంధాలతో ప్రపంచంలోనే అతి పెద్ద లిఖిత జాతీయ రాజ్యాంగం.

దీనిని 1949 నవంబర్ 26న భారత రాజ్యాంగ సభ ఆమోదించింది మరియు 1950 జనవరి 26న అమలులోకి వచ్చింది. భారతదేశం తన రాజ్యాంగ దినాన్ని (జనవరి 26న) గణతంత్ర దినోత్సవంగా జరుపుకుంటుంది. రాజ్యాంగ రూపకల్పన ప్రక్రియకు 2 సంవత్సరాలు, 11 నెలలు మరియు 18 రోజులు పట్టింది మరియు ఇది 105 సార్లు సవరించబడింది. తాజా సవరణ 15 ఆగస్టు 2021 నుండి అమలులోకి వచ్చింది.

రాజ్యాంగం అనేది దేశం యొక్క ప్రాథమిక చట్టం/పత్రం. రాజ్యాంగం అంటే కేవలం చట్టం మాత్రమే కాదు, చట్టాలను రూపొందించే యంత్రాంగం. ఇతర చట్టాలన్నీ రాజ్యాంగానికి అనుగుణంగా ఉండాలి. ఇది ప్రత్యేక చట్టపరమైన పవిత్రత కలిగిన పత్రం, ఇది రాజ్యం, ప్రభుత్వ చట్రం మరియు ప్రధాన విధులను నిర్దేశిస్తుంది. భారత రాజ్యాంగం యొక్క ప్రత్యేక లక్షణం ఏమిటంటే ఇది సమాఖ్య మరియు ఏకీకృత వ్యవస్థల కలయిక.

సమాఖ్య లక్షణాలు లేదా రాజ్యాంగం యొక్క ప్రాథమిక నిర్మాణం

1) ద్వంద్వ ప్రభుత్వం
2) రాజ్యాంగం యొక్క ఆధిపత్యం
3) లిఖిత రాజ్యాంగం
4) కఠినమైన రాజ్యాంగం
5) స్వతంత్ర న్యాయవ్యవస్థ
6) అధికారాల పంపిణీ

ముఖ్యమైన ఆర్టికల్స్ (ప్రాథమిక హక్కులు, రాష్ట్ర విధాన మార్గదర్శక సూత్రాలు మరియు ప్రాథమిక విధులు)

సమానత్వ హక్కు (ఆర్టికల్స్ 14–18)

ఆర్టికల్ 14: చట్టం ముందు సమానత్వం మరియు చట్టాలు మరియు చట్ట నియమాల సమాన రక్షణ
ఆర్టికల్ 15: మతం, జాతి, కులం, లింగం లేదా లింగం ఆధారంగా వివక్షను నిషేధించడం
ఆర్టికల్ 16: ప్రభుత్వ ఉపాధి అవకాశాలలో సమానత్వం
ఆర్టికల్ 17: అంటరానితనాన్ని నిర్మూలించడం మరియు దాని ఆచరణను నిషేధించడం
ఆర్టికల్ 18: మిలిటరీ మరియు అకాడెమిక్ మినహా శీర్షికల రద్దు స్వాతంత్ర్య హక్కు

(ఆర్టికల్స్ 19 నుండి 22)

ఆర్టికల్ 19: కొన్ని హక్కుల పరిరక్షణ (ఆరు హక్కులు)

(a) వాక్ మరియు భావ ప్రకటనా స్వేచ్ఛ
(b) సమావేశమయ్యే హక్కు
(c) సంఘస్వాతంత్ర్యం
(d) ఉద్యమించే స్వేచ్ఛ
(e) నివాస స్వేచ్ఛ
(f) వృత్తి స్వేచ్ఛ

ఆర్టికల్ 20: నిందితుల హక్కులు లేదా వారికి సంబంధించి రక్షణ

(1) నేరాలకు శిక్ష విధించడం / వాస్తవ అనంతర చట్టం

నేరంగా అభియోగాలు మోపబడిన వ్యక్తి ఆ సమయంలో అమలులో ఉన్న చట్టాన్ని ఉల్లంఘించినందుకు తప్ప వేరే ఏ నేరానికి పాల్పడినట్లు నిర్ధారించబడదు, నేరం చేసిన సమయంలో అమలులో ఉన్న చట్టం ప్రకారం విధించిన దానికంటే ఎక్కువ జరిమానా లేదా శిక్ష ఉండకూడదు.

ఆర్టికల్ 20

(1) ఆర్టికల్ 20 చట్టాన్ని రూపొందించే అధికారంపై పరిమితిని విధిస్తుంది. ఇది చట్టసభలలో పునరావృత్త క్రిమినల్ నేర చట్టాలను రూపొందించడాన్ని నిషేధిస్తుంది. అయితే, ఇది పౌర చట్టాలకు వర్తించదు.

(2) **డబుల్ జెపర్డీ** ఒకే నేరానికి ఏ వ్యక్తిని ఒకసారి/రెండుసార్ల కంటే ఎక్కువసార్లు విచారించకూడదు మరియు శిక్షించకూడదు. ప్రాసిక్యూషన్ అనే పదం రక్షణ పరిధిని పరిమితం చేస్తుంది. మొదటి ప్రాసిక్యూషన్లో శిక్ష లేకపోతే, 2వ ప్రాసిక్యూషన్ అడ్డంకి కాదు.

అవసరమైనవి:

ఎ) ఆ వ్యక్తి ఒక నేరానికి పాల్పడినట్లు ఆరోపించబడాలి.
బి) న్యాయస్థానం లేదా జ్యుడిషియల్ ట్రిబ్యునల్ ముందు ప్రాసిక్యూషన్ జరిగి ఉండాలి.
సి) మునుపటి విచారణలో ఆ వ్యక్తిని విచారించి, శిక్ష ప్రకటించి ఉండాలి.
డి) మునుపటి విచారణలో శిక్ష విధించబడిన నేరమే ఉండాలి.

3. స్వీయ నేరారోపణకు వ్యతిరేకంగా రక్షణ/నిషేధం (i.e. **పాలీగ్రాఫీ, బ్రెయిన్ మ్యాపింగ్, వేలిముద్ర పరీక్షలపై నిషేధం)**

నేరానికి పాల్పడినట్లు ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న ఏ వ్యక్తి కూడా తనకు వ్యతిరేకంగా తననే సాక్షిగా ఉండమని బలవంతం చేయబడవద్దు.

ఆర్టికల్ 20 (3) యొక్క ప్రయోజనాన్ని పొందడానికి ఈ క్రింది షరతులను నెరవేర్చాలి.

1) క్లెయిమ్ చేస్తున్న వ్యక్తి తప్పనిసరిగా నిందితుడై ఉండాలి.
2) తనకు వ్యతిరేకంగా తానే సాక్ష్యం ఇవ్వడంలో బలవంతం నుండి ఇది రక్షణ కల్పిస్తుంది.

ఆర్టికల్ 21: జీవిత రక్షణ & వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ (చట్టం ద్వారా ఏర్పాటు చేయబడిన విధానానికి అనుగుణంగా తప్ప)

భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 21 (ఏర్పాటు చేయబడిన విధానానికి అనుగుణంగా తప్ప) జీవిత మరియు వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛకు రక్షణ కల్పిస్తుంది. సుప్రీం కోర్టు వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛను సంకుచితంగా శారీరకమైనదని, వ్యక్తి యొక్క నిగ్రహం లేదా నిర్బంధం అని వివరించింది.

ఎ) **మేనకా గాంధీ కేసు ద్వారా** వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ పరిధిని విస్తృతం చేశారు. సుప్రీం కోర్టు జీవించే హక్కు కేవలం ఉనికికి మాత్రమే పరిమితం కాకుండా గౌరవంతో జీవించడం కూడా అని పేర్కొంది. ఇప్పుడు ఆర్టికల్ 21 శాసనసభ నుండి కూడా రక్షణ కల్పిస్తోంది.

బి) **ఓల్గా టెల్లిస్** Vs **బాంబే మున్సిపల్ కార్పొరేషన్**
జీవించే హక్కు మరియు వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ హక్కు జీవనోపాధి హక్కును కూడా కలిగి ఉంటుంది.

ఆర్టికల్ 21 ఎ: ప్రాథమిక విద్య హక్కు

రాష్ట్రం 6 నుండి 14 సంవత్సరాల పిల్లలకు ఉచిత మరియు నిర్బంధ విద్యను అందించాలి (86వ సవరణ–2002) w.e.f 1 ఏప్రిల్, 2009

ఆర్టికల్ 22: కొన్ని కేసులపై అరెస్టు మరియు నిర్బంధానికి వ్యతిరేకంగా రక్షణ. దోపిడీ వ్యతిరేక హక్కు (ఆర్టికల్స్ 23 & 24)

ఆర్టికల్ 23 : మనుషుల రాకపోకలను నిషేధించడం మరియు బలవంతంగా పని చేయించడం

ఆర్టికల్ 24 : కర్మాగారాల్లో పిల్లలను నియమించడాన్ని నిషేధించడం మొదలైనవి.

మత స్వేచ్ఛ హక్కు (ఆర్టికల్స్ 25 నుండి 28)

ఆర్టికల్ 25 : మనస్సాక్షి స్వేచ్ఛ వృత్తి స్వేచ్ఛ, మత ఆచరణ మరియు ప్రచార స్వేచ్ఛ
ఆర్టికల్ 26 : మతపరమైన వ్యవహారాలను నిర్వహించుకునే స్వేచ్ఛ
ఆర్టికల్ 27: ఏదైనా నిర్దిష్ట మతం కోసం, దాని ప్రమోషన్ కోసం రుసుము చెల్లించే స్వేచ్ఛ
ఆర్టికల్ 28: కొన్ని విద్యా సంస్థలలో మతపరమైన బోధన లేదా మతపరమైన వర్క్ షాప్ లకు హాజరయ్యే స్వేచ్ఛ

సాంస్కృతిక మరియు విద్యా హక్కులు (ఆర్టికల్స్ 29 & 30)

ఆర్టికల్ 29 : మైనారిటీల ప్రయోజనాల పరిరక్షణ
ఆర్టికల్ 30 : విద్యా సంస్థలను స్థాపించడం మరియు నిర్వహించదానికి సంబంధించి మైనారిటీల హక్కు
ఆర్టికల్ 31 : (రద్దు చేయబడింది)
ఆర్టికల్ 31 ఎ: ఎస్టేట్‌ల స్వాధీనానికి సంబంధించిన చట్టాలను కాపాడడం మొదలైనవి.
ఆర్టికల్ 31 B: కొన్ని చర్యలు మరియు నిబంధనల యొక్క ధ్రువీకరణ
ఆర్టికల్ 31 సి: కొన్ని నిర్దేశక సూత్రాలను అమలు చేసే చట్టాలను పరిరక్షించడం.
ఆర్టికల్ 31 D : (రద్దు చేయబడింది)

రాజ్యాంగ పరిష్కారాల హక్కు (ఆర్టికల్ 32)

ఆర్టికల్ 32: ప్రాథమిక అంశాల అమలు కోసం లేదా క్రింద పేర్కొన్న రిట్‌లతో సుప్రీంకోర్టును ఆశ్రయించే హక్కు

(i) హెబియస్ కార్పస్ (ii) మాండమస్ (iii) నిషేధం (iv) సర్టియోరరీ (v) క్వో వారెంటో

రిట్ అనేది ఒక న్యాయస్థానం ద్వారా జారీ చేయబడిన వ్రాతపూర్వక ఉత్తర్వు. రాజ్యం ఎవరి పక్షం వహించాలో ఆదేశిస్తుంది. ఈ రిట్‌లో పేర్కొన్న చర్యను నిర్వహించడం లేదా ఆపివేయడం కోసం ఉద్దేశించబడింది.

ఆర్టికల్ 32 A : (రద్దు చేయబడింది)
ఆర్టికల్ 33 : ప్రాథమిక హక్కులు మరియు వాటి అమలులో సవరణలపై పార్లమెంటు అధికారం మొదలైనవి
ఆర్టికల్ 34 : ఏ ప్రాంతంలోనైనా మార్షల్ లా అమలులో ఉన్నప్పుడు ప్రాథమిక హక్కులపై పరిమితి
ఆర్టికల్ 35: ప్రాథమిక హక్కులలోని కొన్ని నిబంధనలను అమలు చేయడానికి ఉద్దేశించబడిన చట్టం

రాజ్యం యొక్క విధాన నిర్దేశక సూత్రాలు :

ఆర్టికల్ 36 :	రాజ్యం యొక్క నిర్వచనం
ఆర్టికల్ 37 :	రాజ్య విధానం యొక్క నిర్దేశక సూత్రాల అన్వయం
ఆర్టికల్ 38:	ప్రజల సంక్షేమాన్ని ముందుకు తీసుకుపోవడం కోసం రాజ్యం సురక్షితమైన వాతావరణం కల్పించడం.
ఆర్టికల్ 39 :	యూనియన్ పేరు & ప్రాంతం
ఆర్టికల్ 39 ఎ :	సమాన న్యాయం మరియు ఉచిత న్యాయ సహాయం
ఆర్టికల్ 40 :	గ్రామ పంచాయితీ వ్యవస్థ ఏర్పాటు
ఆర్టికల్ 41:	పని చేయడానికి, విద్య ఆర్జించడానికి మరియు ప్రజా పనిలో సహాయం చేసే హక్కు
ఆర్టికల్ 42 :	పనివద్ద మానవీయ స్థితి మరియు ప్రసూతి ఉపశమనం అందించడం
ఆర్టికల్ 43 :	కార్మికులకు జీవన పరిశ్తీతులు – వేతనాలు..మొదలైనవి
ఆర్టికల్ 43 A:	పరిశ్రమల నిర్వహణలో కార్మికుల భాగస్వామ్యం
ఆర్టికల్ 44:	పౌరులకు ఏకరూప సివిల్ కోడ్
ఆర్టికల్ 45:	ఆరు సంవత్సరాల దిగువన ఉన్న పిల్లలకు బాల్య సంరక్షణ మరియు విద్యను అందించడం
ఆర్టికల్ 46 :	షెడ్యూల్డ్ కులాల షెడ్యూల్డ్ తెగల మరియు ఇతర బలహీన వర్గాల విద్య మరియు ఆర్థిక ప్రయోజనాలను ప్రోత్సహించడం
ఆర్టికల్ 47 :	పోషకాహార స్థాయి మరియు జీవన ప్రమాణాలను పెంచడం మరియు ప్రజారోగ్యాన్ని మెరుగుపరచడంలో ప్రభుత్వ విధి.
ఆర్టికల్ 48 :	వ్యవసాయం మరియు పశుపోషణలను నిర్వహించడం
ఆర్టికల్ 48 ఎ:	పర్యావరణ పరిరక్షణ, దాని మెరుగుదల మరియు అడవులు & వన్యప్రాణుల రక్షణ
ఆర్టికల్ 49 :	జాతీయ ప్రాముఖ్యత కలిగిన స్మారక చిహ్నాలు, ప్రదేశాలు మరియు వస్తువుల రక్షణ
ఆర్టికల్ 50:	కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థ నుండి న్యాయవ్యవస్థను వేరు చేయడం
ఆర్టికల్ 51 :	అంతర్గత శాంతి మరియు భద్రతను ప్రోత్సహించడం

ప్రాథమిక విధులు:

ఆర్టికల్ 51 ఎ: ప్రాథమిక విధులు : ప్రాథమిక విధులు ప్రతి పౌరుని నీతీనైతిక భాధ్యతలు. ప్రస్తుతానికి, 11 ప్రాథమిక విధులు ఉన్నాయి. వాస్తవానికి, భారత రాజ్యాంగంలో ఈ విధులు లేవు. 42వ మరియు 86వ రాజ్యాంగ సవరణల ద్వారా ప్రాథమిక విధులు జోడించబడ్డాయి. భారత రాజ్యాంగంలోని పార్ట్ IV-A (ఆర్టికల్ 51 A) లో పొందుపరచబడిన నీతి మరియు నైతిక బాధ్యతలు. ఈ విధులను నిర్వహించడానికి పౌరులు రాజ్యాంగానికి నైతికంగా బాధ్యత వహించాలి. ఏదేమైనప్పటికీ, ఆదేశిక సూత్రాల వలె, వీటిని ఉల్లంఘించినప్పుడు లేదా పాటించని పక్షంలో ఎటువంటి చట్టపరమైన చర్యలకు సమర్థించబడవు.

ప్రాథమిక విధులు

(a) రాజ్యాంగానికి కట్టుబడి ఉండటం. రాజ్యాంగ ఆదర్శాలు, జాతీయజెండా, జాతీయ గీతం మరియు రాజ్యాంగ సంస్థలను గౌరవించడం

(b) స్వాతంత్ర్యం కోసం మన జాతీయ పోరాటాన్ని ప్రేరేపించిన గొప్ప ఆదర్శాలను గౌరవించడం మరియు అనుసరించడం

(c) భారతదేశ సార్వభౌమాధికారం, ఐక్యత మరియు సమగ్రతను సమర్థించడం మరియు రక్షించడం

(d) దేశాన్ని రక్షించడానికి మరియు అలా చేయమని పిలుపునిచ్చినప్పుడు జాతీయ సేవను అందించడానికి సంసిద్ధంగా ఉండటం.

(e) మత, భాషా, ప్రాంతీయ లేదా విభాగ వైవిధ్యాలకు అతీతంగా భారతదేశ ప్రజలందరి మధ్య సామరస్యాన్ని మరియు ఉమ్మడి సోదర భావాన్ని పెంపొందించడం. స్త్రీల గౌరవాన్ని కించపరిచే పద్ధతులను త్యజించడం

(f) మన మిశ్రమ సంస్కృతి యొక్క గొప్ప వారసత్వానికి విలువ ఇవ్వడం మరియు సంరక్షించడం

(g) అడవులు, సరస్సులు, నదులు మరియు వన్యప్రాణులతో సహా సహజ పర్యావరణాన్ని రక్షించడం మరియు మెరుగుపరచడం మరియు జీవుల పట్ల కరుణ కలిగి ఉండటం

(h) శాస్త్రీయ దృక్పథం, మానవతావాదం, విచారణ మరియు సంస్కరణ స్ఫూర్తిని అభివృద్ధి చేయడం

(i) ప్రజా ఆస్తులను రక్షించడం మరియు హింసను విరమించుకోవడం

(j) వ్యక్తిగత మరియు సామూహిక కార్యకలాపాల యొక్క అన్ని రంగాలలో శ్రేష్ఠతను సాధించడానికి కృషి చేయడం, తద్వారా దేశం నిరంతరం కృషి మరియు సాధన యొక్క ఉన్నత స్థాయికి ఎదుగుతుంది.

(k) తల్లిదండ్రులు లేదా సంరక్షకులు, అతని బిడ్డ లేదా 6–14 సంవత్సరాల మధ్య వయస్సు గల పిల్లలకు విద్య అవకాశాలను కల్పించడం.

ఆర్టికల్ 243 : భారత రాజ్యాంగంలో పంచాయితీలు, వాటి రాజ్యాంగం, కూర్పులు, అధికారాలు మరియు బాధ్యతలు మొదలైన వాటిని 243 A నుండి 243 O సెక్షన్ల ద్వారా నిర్వచించబడింది. గ్రామసభ అధికారాలు మరియు విధులు చట్టం ద్వారా రాష్ట్ర శాసనసభచే నిర్ణయించబడతాయి.

243A. : గ్రామసభ తన అధికారాలను వినియోగించుకోవచ్చు మరియు గ్రామస్థాయిలో రాష్ట్ర శాసనసభ ద్వారా చట్టం ప్రకారం, గ్రామ స్థాయిలో విధులను నిర్వహించవచ్చు.

ఆర్టికల్ 243డి మహిళలకు 1/3వ వంతు సీట్లకు తక్కువ కాకుండా రిజర్వేషన్లను అందిస్తుంది.

ఆర్టికల్ 243 G: పంచాయతీల అధికారాలు, బాధ్యతలను నిర్వచిస్తుంది

గ్రామ సభ : గ్రామసభ అనేది గ్రామ స్థాయిలో పంచాయతీ పరిధిలో ఉన్న గ్రామానికి సంబంధించిన ఓటర్ల జాబితాలో నమోదైన వ్యక్తులందరితో కూడిన ఒక సంస్థ. ఎలక్టోరల్ రోల్‌లో నమోదైన వ్యక్తులందరూ గ్రామసభ సభ్యులు కాబట్టి, ఇందులో పాల్గొనేవారిలో ప్రత్యేకంగా ఎన్నికైన ప్రజాప్రతినిధులు లేరు. గ్రామసభ అనేది పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థలో శాశ్వత యూనిట్ మరియు నిర్దిష్ట కాలానికి ఏర్పాటు చేయబడింది కాదు. ఈ సంస్థ పాఠశాలలు మరియు ఆరోగ్య సౌకర్యాలను ఏర్పాటు చేయడంతో సహా గ్రామ స్థాయిలో వివిధ విధులను నిర్వహించడానికి అధికారం కలిగి ఉంది.

పంచాయతీల్లో రిజర్వేషన్లు : పంచాయతీలోని ప్రతి స్థాయిలోనూ ఎస్సీ, ఎస్టీలకు రిజర్వేషన్లు కల్పించే నిబంధన ఉంది. ప్రతి స్థాయిలోనూ వారి జనాభా నిష్పత్తిలో ఎస్సీ, ఎస్టీలకు సీట్లు రిజర్వు చేయాలి. ఈ సీట్లలో 1/3వ వంతు ఎస్సీ, ఎస్టీ మహిళలకు రిజర్వ్ చేయబడాలి. ప్రత్యక్ష ఎన్నికల ద్వారా భర్తీ చేయాల్సిన మొత్తం సీట్లలో 1/3వ వంతు మహిళలకు రిజర్వు చేయాలి. మహిళలకు రిజర్వేషన్లను 50%కి పెంచేందుకు ఉద్దేశించిన సవరణ బిల్లు పెండింగ్‌లో ఉంది. రిజర్వుడ్ స్థానాలను పంచాయితీలోని వివిధ నియోజకవర్గాలకు రొటేషన్ ద్వారా కేటాయించవచ్చు.

రాజ్యాంగం (డెబ్భై-మూడవ సవరణ) చట్టం, 1992 : ఇది భారత రాజ్యాంగంలో ఒక ముఖ్యమైన సంస్కరణ. ఇది గ్రామ పంచాయతీల భావనను ప్రవేశపెట్టింది, ఇది మూడవ స్థాయి ప్రభుత్వం, ఇది ప్రజలతో నేరుగా వ్యవహరిస్తుంది మరియు అట్టడుగు స్థాయిలో సమస్యలను పరిష్కరించడానికి పనిచేస్తుంది.

1992 నాటి 74వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం (CAA), : దీనిని నగరపాలిక చట్టం అని కూడా పిలుస్తారు, భారతదేశంలోని పట్టణ స్థానిక సంస్థలకు (ULBs) రాజ్యాంగ హోదాను కల్పించింది. ఇది జూన్ 1, 1993 నుండి అమలులోకి వచ్చింది.

పురపాలక సంస్థలు అని కూడా పిలువబడే పట్టణ స్థానిక ప్రభుత్వ వ్యవస్థను రాజ్యాంగబద్ధం చేయడానికి 74వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం ఆమోదించబడింది. ఇది రాష్ట్రంలోని వివిధ స్థాయిలలో మున్సిపల్ సంస్థలకు బాధ్యతలు మరియు విధుల వికేంద్రీకరణ కోసం ఒక పీఠికను అందిస్తుంది. ఈ చట్టం ప్రవేశపెట్టడంతో, అట్టడుగు స్థాయిపై దృష్టి సారించడానికి అవకాశం ఏర్పడింది. ఇది స్వయం పాలక పట్టణ స్థానిక సంస్థల ద్వారా పట్టణ ప్రాంతాల్లో సమర్థవంతమైన పరిపాలనను నిర్ధారించడానికి ఒక సంస్థాగత ఫ్రేమ్‌వర్క్ రూపొందించబడింది.

ఈ సవరణ నగరాలు మరియు పట్టణాలలో పరిపాలన యొక్క అత్యల్ప యూనిట్‌గా ULBలను (పట్టణ స్థానిక సంస్థలు) ఏర్పాటు చేసింది. ఈ సవరణ అధికారాలను పంపిణీ చేసి, ULBలను మరింత ప్రతిస్పందించేలా చేసింది.

ఈ సవరణ ULBలకు ప్రణాళిక, సేవా బట్వాడా మరియు ఆర్థిక నిర్వహణతో సహా మరిన్ని అధికారాలు మరియు బాధ్యతలను ఇచ్చింది. ఇది ప్రజల అవసరాలకు అనుగుణంగా పట్టణ పాలనను మరింత ప్రతిస్పందించేలా చేయడం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది.

కీ ఫీచర్లు

- ❖ భారత రాజ్యాంగంలోని 73వ మరియు 74వ సవరణలు పంచాయతీ మరియు మునిసిపల్ బాడీలు తమ ప్రాంతాల అభివృద్ధి ప్రణాళికను చేపట్టేందుకు అధికారం కల్పించాయి.
- ❖ ఈ రెండు సవరణలు గ్రామ సభలు మరియు ఏరియా సభల మాధ్యమం ద్వారా తమ ప్రాంతాలకు సంబంధించిన ప్రణాళికలను రూపొందించడంలో పాల్గొనేందుకు సామాన్య ప్రజలకు కూడా తలుపులు తెరుస్తున్నాయి.
- ❖ గ్రామ సభ లేదా ఏరియా సభ సభ్యత్వం కోసం ఎటువంటి ఎన్నిక లేదా నామినేషన్ అవసరం లేదు- ఈ సభలో పాల్గొనడానికి ఆ ప్రాంతం యొక్క నమోదిత ఓటరు అయి ఉంటే చాలు.
- ❖ వార్డు కమిటీలు, పంచాయతీలు, మునిసిపాలిటీలు మొదలైన అన్ని ఉన్నత సంస్థలు అభివృద్ధి కోసం ఏదైనా ప్రణాళికలను రూపొందించడానికి గ్రామ మరియు ఏరియా సభల సిఫార్సులను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని భావిస్తున్నారు.
- ❖ చాలా మందికి ఇప్పటికీ తమకు అందుబాటులో ఉన్న ఈ అధికారం మరియు ప్రత్యేక హక్కు గురించి తెలియదు

మున్సిపల్ బాడీలకు వార్డు కమిటీలు మరియు ఏరియా సభలు

2010 నాటి మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ మరియు అర్బన్ డెవలప్‌మెంట్ డిపార్ట్ మెంట్, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం జారీ చేసిన G.O. Ms. No-57, పాలనా ప్రక్రియలో పౌరులందరినీ భాగస్వామ్యం చేసే లక్ష్యంతో వార్డు కమిటీలు మరియు ఏరియా సభల రాజ్యాంగానికి పునాది వేసింది. ఇది నిజంగా ప్రజాస్వామ్యాన్ని అట్టడుగు స్థాయికి తీసుకెళ్లడం.

ఒక ప్రాంతం యొక్క ప్రణాళిక మరియు అభివృద్ధికి సంబంధించిన అన్ని నిర్ణయాలను ఓటర్లు కనీసం 3 నెలలకు ఒకసారి సమావేశమయ్యే ఏరియా సభ సమావేశాలలో తీసుకోవాలి. ఈ సిఫార్సులను పాటిస్తూ వార్డు కమిటీలు అభివృద్ధి ప్రణాళికలు మరియు ఆర్థిక కేటాయింపులకు సంబంధించి నిర్ణయాలు తీసుకోవాలి.

ఏరియా సభలు మరియు వార్డు కమిటీల యొక్క ఈ నిబంధన సామాన్య ప్రజలను కీలక నిర్ణయాధికారులుగా చేయడానికి, సంబంధిత ప్రణాళిక సమర్థవంతమైన అమలుకు సహకరిస్తుంది. ఇది ప్రజలు ప్రతిస్పందించే పరిపాలనను నిర్ధారించడానికి, ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిజంగా అట్టడుగు స్థాయికి తీసుకెళ్ళడానికి ఉపయోగపడుతుంది. కానీ దురదృష్టవశాత్తు ఇప్పుడు అది ఎక్కువ శాతం కాగితంపై మాత్రమే ఉంది.

భారత ప్రజాస్వామ్యాన్ని అర్థవంతంగా మరియు ఆదర్శప్రాయంగా మార్చేందుకు పౌరులు మేల్కొని, పాలనలో తమ భాగస్వామ్యాన్ని అట్టడుగు స్థాయి నుండి పొందేందుకు కృషి చేయాల్సిన సమయం వచ్చింది!!

Compiled by:
Mr. B. Vara Prasada Rao, Advocate, Telangana High Court, Hyderabad
Dr. Mazher Hussain, Executive Director, COVA Peace Network

Published by :
COVA Peace Network. Bandlaguda, Chandrayangutta,
Hyderabad, Telangana 500 005
Ph: 99595 17766; Email:cova@covanetwork.org
Website: www.covanetwork.com